

Barraca del torrent Fondo

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Bosc de l'Escletxa
Alçada: 279

Coordenades:

Latitud: 41.62337
Longitud: 1.8861
UTM Est (X): 407207
UTM Nord (Y): 4608560

Classificació

Número de fitxa: 08053 - 464
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle: XVIII-XIX
Estat de conservació: Dolent
Notes de conservació: Manca la coberta i una part de la corona posterior està començant a cedir.
Protecció: Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés: Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 08052A008000390000OX
Autoria de la fitxa: Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: ds., 08/04/2017 - 02:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada en el bosc de l'Escletxa. S'hi accedeix des del Viladoms, en direcció a la Farinera. Un cop travessat el pont de la línia del ferrocarril, cal agafar el trencall que hi ha tot seguit a mà esquerra, en direcció al Gall de Dalt. Al cap d'uns metres, a mà dreta es pot observar una cisterna amb les piques per a fer el caldo bordelès, en molt bon estat de conservació. Una vintena de metres més endavant, a mà dreta, neix un corriol que discorre pel marge dret del rasot. Es tracta d'una construcció de planta circular, que mesura 2,30 metres de diàmetre interior. Està construïda damunt d'una llesca de pedra, i envoltada de brolla de romaní. Aprofita grans blocs de conglomerat sense desbastar per a la seva construcció. Els més grossos, es troben situats a la base, a la part exterior i al portal per donar més consistència i solidesa a l'edificació. Entre mig hi ha una gran quantitat de còdols petits, introduïts en forma de falques per evitar que els blocs més grossos es moguin. La porta està orientada al sud-est amb una llinda simple, més o menys plana, i allargassada. El brancal són rectes, sense tenir en compte la irregularitat de la pedra emprada en la construcció. L'entrada mesura 1,43 metres d'alçada per una amplada màxima de 0,65 metres. Els murs tenen un gruix de 0,65 metres. La coberta era de volta per aproximació de filades amb clau de volta de tancament, però s'ha enfonsat. No conserva gairebé voladís. A l'interior, al davant de la porta mateix, es conserva un tinell o armari, situat per sobre de la primera filera de pedra que ha estat tapat posteriorment amb pedra i còdols. Als voltants immediats a la barraca, i en les zones on el pi blanc no ha encara colonitzat tot el terreny, ullastrés segurament record dels oliverars que probablement varen substituir les vinyes després de la fil·loxera.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 7020.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterrar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents. Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície. La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya,

segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.

QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.

RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.

SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.

SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.

SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.

SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.

VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellsbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

